

Urad Vlade RS za komuniciranje
gp.ukom@gov.si

Številka: 091-12/2011
Datum: 15. 4. 2011

Zadeva: Predlagam.vladi predlog 1478: Predlagam ureditev družinskega sodišča

Z dopisom, številka 092-76/2011/1 z dne 28. 3. 2011, ste nam poslali predlog, posredovan preko spletnega orodja *predlagam.vladi.si*, da se uredi družinsko sodišče, ki bi obravnavalo izključno samo primere, povezane z mladoletniki oziroma otroki, kot so posvojitve, ločitve staršev, kjer so udeleženi tudi otroci, dedovanje po svojih starših v primeru ločitve ali pa smrti, nasilje v družini, nasilje nad otroki, nasilje med vrstniki. Na teh sodiščih naj bi delovali strokovno izobraženi sodniki, ki bi še posebej znali prisluhniti otrokom, kaj oni želijo. Ta sodišča bi morala biti, kot meni predlagatelj, v vseh večjih mestih v Sloveniji, na primer v Murski soboti, Mariboru, Celju, Ljubljani, Kamniku, Portorožu in mogoče še kje drugje. Sodniki bi morali po mnenju predlagatelja občutno hitreje reševati primere, ker v času teh postopkov najbolj trpijo otroci. Občutno bi morali skrajšati čas trajanja postopkov, sodniki pa bi se morali udeleževati posebnih izobraževanj v tujini, kjer že poznajo družinska sodišča.

Ideja o oblikovanju t.i. družinskih sodišč je v slovenskem prostoru prisotna že dalj časa. Podpora takšni ideji v zadnjem desetletju je razvidna iz nekaterih že sprejetih zakonov, s katerimi se je prenesla pristojnost odločanja v določenih zadevah iz družinskopravnega področja na sodišča, poleg tega pa je bila določena koncentracija pristojnosti odločanja v teh zadevah na okrožnih sodiščih.

Tako je Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Ur. I. RS, št. 64/01; novela ZZZDR-B) določil pristojnost sodišča za odločanje o varstvu in vzgoji otrok v vseh primerih, pred to novelo je namreč veljala ureditev, po kateri so o varstvu in vzgoji v določenih primerih odločala sodišča, v drugih pa centri za socialno delo (CSD).

Z Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (Ur. I. RS, št. 16/04; novela ZZZDR-C) je bila nadalje določena pristojnost sodišča za odločanje:

- o stikih med otrokom in starši v vseh primerih (pred tem so v nekaterih primerih o stikih otroka s starši odločali CSD),
- o preživljanju otrok v vseh primerih (odpravljena je bila možnost sklepanja sporazumov o preživljanju otrok pred CSD z namenom večjega varstva koristi otroka),

- o vprašanih izvrševanja roditeljske pravice, ki bistveno vplivajo na otrokov bodoči razvoj, če se starša o tem ne sporazumeta.

Poleg tega je bilo z novelo ZZZDR-C v 10.a členu določeno, da so za odločanje o zadevah iz tega zakona, za katere so po tem zakonu pristojna sodišča, na prvi stopnji stvarno pristojna okrožna sodišča. Pred tem je bila pristojnost odločanja v navedenih zadevah glede na vrsto zadeve oziroma vrednost spornega predmeta deljena med okrajna in okrožna sodišča, kar je pomenilo razpršenost obravnave teh zadev na 11 okrožnih in 44 okrajnih sodiščih, to pa zagotovo ni bilo v prid specializaciji sodnikov, ki sodijo v teh zadevah. Ravno zaradi možnosti večje specializacije sodnikov, ki odločajo v družinskih zadevah, in s ciljem omogočiti oblikovanje posebnih specializiranih oddelkov za družinske zadeve, je bila sprejeta odločitev za določitev koncentracije pristojnosti odločanja v navedenih zadevah na okrožnih sodiščih.

Temu je sledil tudi v letu 2008 sprejeti Zakon o preprečevanju nasilja v družini (Ur. l. RS, št. 16/08; ZPND), ki je v 24. členu določil, da je za odločanje o ukrepih po tem zakonu, za katere je pristojno sodišče, stvarno pristojno okrožno sodišče.

Podpora sedanjega ministra za pravosodje in Vlade Republike Slovenije ideji o oblikovanju posebnih družinskih oddelkov za družinske zadeve na okrožnih sodiščih je razvidna iz v nadaljevanju opisanih aktivnosti na zakonodajnem in drugih področjih.

Z Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o sodiščih (Ur. l. RS, št. 96/09; ZS-I) je bil v Zakon o sodiščih dodan nov 98.a člen, ki določa:

"Sodišče, ki ima najmanj 10 sodnikov, lahko organizira oddelke po pravnih področjih.

Sodni oddelek se organizira za posamezno pravno področje, na katero je s polno obremenitvijo razporejenih najmanj pet sodnikov, oziroma najmanj deset zaposlenih (sodno osebje).

Ne glede na prejšnja odstavka se oddelki lahko organizirajo pri vsakem okrožnem sodišču za družinskopravno področje, na sodiščih, ki imajo položaj višjega sodišča, in na Vrhovnem sodišču."

Koncentracija odločanja na okrožnih sodiščih v zadevah po veljavnem ZZZDR in ZPND ob veljavni ureditvi v Zakonu o sodiščih, že sedaj omogoča oblikovanje posebnih družinskih oddelkov. Posebni oddelki so tako že organizirani pri Okrožnem sodišču v Ljubljani, v Kranju, v Krškem, v Novem mestu, v Mariboru, v Murski Soboti. Pri Okrožnem sodišču v Celju je oblikovan poseben Družinski pododdelek znotraj Pravdnega oddelka, Okrožna sodišča v Novi Gorici, v Kopru, v Slovenj Gradcu in na Ptuju pa zagotavljajo specializacijo sodnikov z letnim razporedom dela in določenimi posebnostmi dodeljevanja t.i. družinskih zadev.

Predlog Družinskega zakonika, ki ga je vlada posredovala v sprejem Državnemu zboru Republike Slovenije, določa celovit prenos pristojnosti za odločanje v družinskih zadevah na sodišča. Kot stvarno pristojna sodišča za odločanje na prvi stopnji so določena okrožna sodišča. Ta bodo po predlagani ureditvi ostala pristojna odločati v vseh družinskih zadevah, v katerih so pristojna že po veljavni ureditvi, v odločanje okrožnih sodišč bodo z okrajnih sodišč prešli sedanji postopki odvzema in vrnitve poslovne sposobnosti (po predlagani ureditvi bodo to postopki postavitve odrasle osebe pod skrbništvo, s katerim se nadomešča sedanji institut odvzema poslovne

sposobnosti), na sodišča se s centrov za socialno delo prenaša odločanje v postopkih za dovolitev sklenitve zakonske zveze, predlagan je celovit prenos pristojnosti odločanja glede ukrepov za varstvo koristi otrok.¹

Koncentracija odločanja o navedenih zadevah na okrožnih sodiščih, kot je predvidena s Predlogom družinskega zakonika, ob predvidenem celovitem prenosu pristojnosti na ta sodišča, je zagotovo nadaljnji korak v smeri oblikovanja posebnih družinskih oddelkov tudi pri tistih okrožnih sodiščih, kjer do sedaj takšni posebni oddelki še niso oblikovani. Pri tem je treba poudariti, da je oblikovanje oddelkov stvar organizacije sodišča, zanjo je odgovoren predsednik sodišča. Na zakonodajni ravni so vsekakor podani pogoji za ustanovitev družinskih oddelkov na vseh okrožnih sodiščih, predsednik sodišča pa glede na pripad zadev in število sodnikov na sodišču oceni in odloči, ali je ustanovitev oddelka ustrezna rešitev za postopke v družinskopravnih zadevah pred konkretnim okrožnim sodiščem.

Ob sprejemu Predloga Družinskega zakonika na vladi decembra 2009 je minister za pravosodje za uspešno implementacijo reforme družinskega prava na sodiščih ustanovil posebno delovno skupino, v katero je poleg predstavnikov Ministrstva za pravosodje in Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve imenoval predstavnike vseh okrožnih in višjih sodišč ter Vrhovnega sodišča RS. Med naloge delovne skupine sodijo med drugimi tudi:

- oblikovanje predloga izobraževanj, povezanih z izvedbo reforme na področju družinskega prava,
- obravnava osnutkov novel Zakona o pravnem postopku in Zakona o nepravdnem postopku, potrebnih zaradi nove ureditve v Družinskem zakoniku,
- priprava smernic za prilagoditev organizacije oddelkov okrožnih sodišč za družinskopravne zadeve z upoštevanjem predvidenih obremenitev glede na nove oziroma spremenjene pristojnosti sodišč.

Opisane zakonodajne in druge aktivnosti zagotovo pomenijo korak v smeri večje specializacije sodnikov, ki odločajo v družinskih zadevah na civilnopravnem področju, ki vsekakor vpliva na hitrejše in učinkovitejše odločanje v teh zadevah, to pa je pomembno predvsem z vidika učinkovitega zagotavljanja varstva koristi otrok.

V luči celovite in s strani pristojnih organov potrebne specializirane obravnave mladoletnikov pa je poleg področja civilnih sodnih postopkov pomembna tudi kaznovalno-pravna obravnava mladoletnih osumljencev storitve prekrškov in kaznivih dejanj.

Na področju kazenskega prava je novi Kazenski zakonik (Ur.l. RS, št. 55/08, 66/08-popr. in 39/09; KZ-1) v drugem odstavku 5. člena za obravnavanje mladoletnih storilcev kaznivih dejanj določil, da bo kazensko odgovornost mladoletnikov uredil posebni kazenski zakon, dokler ne bo uveljavljen, pa se smiselno uporabljajo določbe prej veljavnega Kazenskega zakonika. V skladu z navedenim je Ministrstvo za pravosodje pridobilo študijo o ureditvi obravnavanja mladoletnih prestopnikov s predlogi za novo ureditev, ki izhaja iz potrebe po urejenosti obravnavanja mladoletnih prestopnikov (tako storilcev kaznivih dejanj kot tudi prekrškov) v samostojnem zakonu, ločeno torej iz kazenske zakonodaje in zakona o prekrških.

¹ Več o predvidenem prenosu pristojnosti odločanja na sodišča v uvodni obrazložitvi Predloga Družinskega zakonika, Poročevalec DZ RS, št. 168/2009).

Glede na navedeno bo Ministrstvo za pravosodje v sodelovanju s strokovnjaki z obravnavanega področja proučilo tudi smiselnost specializacije posebnih družinskih oddelkov na sodiščih tako za civilno-pravne družinske zadeve kot tudi za obravnavo mladoletnih storilcev prekrškov in kaznivih dejanj.

Nenazadnje pa je treba poudariti, da se specializacija sodnikov na tem področju kontinuirano že zagotavlja skozi izobraževanja, ki jih organizira Center za izobraževanje v pravosodju, ki deluje v okviru Ministrstva za pravosodje.

Andreja LANG
generalna direktorica

V vednost:
- gp.mddsz@gov.si